

УДК 027.7:378.4(477.63-22)(091)

ШЛЯХ У 90 РОКІВ: ДО ЮВІЛЕЮ БІБЛІОТЕКИ КРИВОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Дікунова Олена Анатоліївна,
завідуюча інформаційно-бібліографічним відділом,
Лебедюк Олена Олександрівна,
завідуюча відділом інформаційних технологій
та комп'ютерного забезпечення
бібліотеки Криворізького державного
педагогічного університету,
Україна, Кривий Ріг

***Анотація.** Висвітлено історію становлення й розвитку бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету. Розкрито роль бібліотеки в інформаційному забезпеченні освітньо-наукового процесу, презентовано інноваційні форми діяльності.*

***Ключові слова:** історія бібліотеки, бібліотечна діяльність, бібліотечно-бібліографічне обслуговування, інноваційна діяльність університетської бібліотеки*

***Annotation.** The history of formation and development of the library of Kryvyi Rih State Pedagogical University is covered. The role of the library in the information support of the educational and scientific process of the university is revealed, innovative forms of activity are presented.*

***Key words:** history of the library, information and library activities, library and bibliographic services, innovative activities of the university library*

Бібліотека завжди була невід'ємною частиною освітньої установи, де формується культура й повага до книги – джерела споконвічної мудрості й знань. Бібліотека – це не лише центр знань та інформації, а й осередок, навколо якого гуртується інтелектуальна еліта суспільства.

90 років – це життя, історія, пам'ять, шлях від невеликої книгозбірні інституту професійної освіти до сучасного інформаційно-освітнього й культурно-просвітницького центру Криворізького державного педагогічного університету (КДПУ). Протягом майже століття саме бібліотечні фахівці, за підтримки академічної спільноти, незважаючи на

труднощі, створюють, реорганізують і вдосконалюють бібліотеку, формують сучасний інформаційний простір університету [2].

Заснована в 1930 р. як структурний підрозділ інституту професійної освіти з підготовки вчителів математики, фізики, історії, української та російської мов, книгозбірня з першого дня свого існування забезпечувала підручниками й методичними посібниками викладачів і студентів. У зв'язку з реорганізацією інституту у 1933 р. відбувся стрімкий розвиток бібліотеки, що сприяло отриманню нею статусу книгозбірні вищого навчального педагогічного закладу. Незважаючи на складні умови праці в малопристосованих для навчальних закладів приміщеннях і постійні зміни місцезнаходження інституту, за перше десятиріччя існування книжковий фонд бібліотеки збільшився до 30 тис. прим., було відкрито абонемент і читальний зал.

У часи окупації Кривого Рогу військами нацистської Німеччини завдяки мужності й самовідданості працівників бібліотеки вдалося зберегти фонд (близько 25 тис. книг). У післявоєнний період бібліотекарями, викладачами й студентами інституту велася робота з відновлення бібліотеки, поповнення книжкового фонду, організації каталогів. Уже в 1948 р. читачам пропонувався великий вибір навчальної, наукової, довідкової й художньої літератури з фонду, який налічував 42 тис. примірників. Посаду завідуючої бібліотекою обіймала Поліна Львівна Гершун (Гуткіна). Педагог за освітою й талановитий організатор, вона успішно керувала книгозбірнею упродовж 13 років.

З 1960 р. на посаді завідуючої бібліотеки – Лідія Іларіонівна Прищепа, бібліотекар-бібліограф вищої кваліфікації. За дев'ять років її керівництва активізовано роботу з поповнення фондів, організації каталогів, культурно-просвітницької та бібліографічної діяльності. У 1967 р. бібліотека отримала нові площі в новозбудованому навчальному корпусі, що дозволило виокремити абонемент, читальний зал, довідково-бібліографічний відділ, відділ комплектування та обробки літератури.

Завідуючою бібліотекою в 1969 р. було призначено Світлану Іванівну Журавльову, бібліотекаря-бібліографа вищої кваліфікації – фахівця з великим досвідом бібліотечної роботи. За час її керівництва книжковий фонд збільшився до 270 тис. прим., кількість читачів сягнула близько 3500 осіб. Удосконалювалися всі напрями діяльності бібліотеки.

Новий етап розбудови бібліотеки розпочався в 1977 р., коли її очолила Неля Григорівна Смірнова, авторитетний фахівець бібліотечної справи, відмінник освіти України, яка обіймала посаду понад три

десятиліття. Під її керівництвом розпочалася докорінна перебудова бібліотеки. Упроваджувалися нові форми й методи роботи, відпрацьовувалися нові технології бібліотечно-бібліографічного та інформаційного обслуговування користувачів, відбувалася реорганізація структурних підрозділів. Особлива увага приділялася формуванню фондів навчально-методичної та наукової літератури, шкільних підручників, періодичних видань.

У 1999 р. Криворізький державний педагогічний інститут отримав статус університету. У бібліотеці як структурному підрозділі КДПУ продовжувалася модернізація. У 2000 р. фонд налічував 600 тис. прим. навчальних, наукових, довідкових, художніх видань. У 2007 р. завдяки комп'ютеризації бібліотеки зроблено перший крок до інтеграції в інформаційне суспільство – впроваджено АБІС «УФД/Бібліотека» та створено електронний каталог (ЕК). На сьогодні (серпень 2020 р.) ЕК містить понад 230 300 бібліографічних записів, 4 500 – мають посилання на повнотекстові документи.

Із вересня 2009 р. бібліотеку очолює Ганна Миколаївна Віняр, кандидат філологічних наук, доцент. Розпочався якісно новий етап модернізації бібліотеки і важливим інструментом став вебсайт, створений з ініціативи й за проектом працівників у 2010 р. Сайт змінювався, удосконалювався й набув сучасного вигляду як розділ сайту КДПУ [1]. У 2015 р. бібліотека стала координатором проекту відкритого електронного науково-освітнього архіву університету – репозитарію КДПУ (<http://elibrary.kdpu.edu.ua/>), що є частиною електронної колекції бібліотеки й налічує сьогодні 3 560 повнотекстових матеріалів.

Значна увага приділяється культурно-просвітницькій діяльності. У листопаді 2010 р. з ініціативи та за безпосередньої підтримки директора бібліотеки було започатковано традицію проведення творчих зустрічей з письменниками, науковцями, краєзнавцями, митцями, знаними особистостями міста й України в «Літературній вітальні».

Бібліотека сьогодні – це два абонементи, чотири читальні зали. На початок 2020 р. фонд становить 615 тис. прим. навчальної, наукової, довідкової та художньої літератури, серед яких є рідкісні та цінні видання, дійсно унікальні. Кількість користувачів бібліотеки сягнула 6 150 тис., книговидача складає 315 тис. прим. на рік.

У бібліотеці забезпечується інформаційний супровід науково-практичних конференцій, семінарів, наукових читань, що проводяться в університеті, організовуються книжкові виставки, відкриті тематичні

перегляди. Традиційними стали інформаційні, тематичні експозиції до знаменних і пам'ятних дат, бібліографічні огляди, дні кафедр, дні фахівця та дні інформації. Співробітники інформаційно-бібліографічного відділу надають користувачам віртуальні бібліографічні довідки. Працюють служби електронної доставки документів і міжбібліотечного абонементу. У роботі з користувачами використовуються як традиційні, так і сучасні форми та методи інформаційно-бібліотечного обслуговування, застосування яких ґрунтується на принципах диференційованого підходу.

Значно активізувалася науково-дослідницька діяльність колективу бібліотеки. Із 2010 р. проведено шість регіональних науково-практичних конференцій з актуальних питань інформаційно-бібліотечної роботи. Результати науково-дослідної та практичної роботи оприлюднюються на науково-практичних конференціях, семінарах, нарадах, висвітлюються на сторінках фахових періодичних видань. Пріоритетним напрямом науково-бібліографічної діяльності бібліотеки є створення й видання біобібліографічних показників про провідних учених університету, бібліографічних показників з краєзнавства. Бібліотека є базовим структурним підрозділом з упровадження й використання можливостей наукометричних показників для відображення ефективності роботи університету. Фахівці відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення надають консультаційні послуги науковцям з питань наукометрії, практичної роботи з наукометричними базами даних.

Зберігаючи й вдосконалюючи традиційні форми інформаційно-бібліографічних послуг, фахівці бібліотеки виконують інші функціональні обов'язки, пов'язані з накопиченням та розповсюдженням інформації. На базі відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення створено пресцентр університету, одним із головних завдань якого є збирання, обробка, створення, зберігання, підготовка матеріалів до поширення, випуск і розповсюдження інформаційної продукції на сайті університету та в соціальних мережах. Фахівці інформаційно-бібліографічного відділу здійснюють редакційно-видавничий супровід і публікацію наукової та навчально-методичної продукції університету – на базі відділу функціонує видавничий центр.

Отже, протягом 90-річної історії невелика освітянська книгозбірня перетворилася на сучасну бібліотеку закладу вищої освіти й нині впевнено трансформується в інформаційно-бібліотечний комплекс, покликаний не лише надавати користувачам доступ до інформаційних ресурсів, а й слугувати навігатором у сучасному інформаційному просторі,

організовуючи та систематизуючи традиційні та електронні джерела з численних галузей знання. Колектив бібліотеки з оптимізмом дивиться в майбутнє й має багато цікавих і перспективних задумів, адже задоволення інформаційних потреб користувачів було й залишається першочерговим завданням бібліотеки КДПУ.

Список бібліографічних посилань

1. Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету. URL: <https://kdpu.edu.ua/biblioteka/libmain.html>.

2. Науковій бібліотеці Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» – 85! / О. М. Кравченко та ін. // Бібліотечний форум України. 2015. № 2. С. 57–59. Електрон. аналог: URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/905>.